

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ Σ.Τ.Ε.
ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΓΗΠΕΔΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ ΣΤΟ ΠΑΛΙΟ
ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΚΑΡΑΤΑΣΣΟΥ ΣΤΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ**

**FOOTBALL STADIUM AT THE EX MILITARY
CAMP KARATASSOS AT THESSALONIKI**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:

- ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
- ΠΕΤΡΙΔΗΣ ΠΕΤΡΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

- ΔΟΜΙΝΙΚΗ ΣΙΑΜΠΙΑΝΗ

ΠΑΤΡΑ - 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΠΕΡΙΛΗΨΗ σελ. 3
- ΕΙΣΑΓΩΓΗ σελ. 5
- ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΝΤΕ ΓΕΝΕΩΝ ΣΤΑΔΙΩΝ σελ. 7
 - ΠΡΩΤΗ ΓΕΝΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ σελ. 9
 - ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΕΝΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ σελ. 13
 - ΤΡΙΤΗ ΓΕΝΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ σελ. 16
 - ΤΕΤΑΡΤΗ ΓΕΝΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ σελ. 19
 - ΠΕΜΠΤΗ ΓΕΝΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ σελ. 22
- ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΑΔΙΟΥ σελ. 23
- ΜΟΡΦΗ ΚΤΙΡΙΟΥ σελ. 26
- ΣΧΕΔΙΑ σελ.27
 - ΚΑΤΟΨΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ σελ. 28
 - ΚΑΤΟΨΗ ΠΡΩΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ σελ. 29
 - ΚΑΤΟΨΗ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ σελ. 30
 - ΚΑΤΟΨΗ ΤΡΙΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ σελ. 31
 - ΚΑΤΟΨΗ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ σελ. 32
 - ΚΑΤΟΨΗ ΠΕΜΠΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ σελ. 33
 - ΚΑΤΟΨΗ ΕΚΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ σελ. 34
 - ΚΑΤΟΨΗ ΕΒΔΟΜΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ σελ. 35
 - ΚΑΤΟΨΗ ΚΕΡΚΙΔΩΝ σελ. 36
 - ΤΟΜΗ Α-Α' σελ. 37
 - ΤΟΜΗ Β-Β' σελ. 38
 - ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ σελ. 39
 - ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ σελ. 40
- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ σελ. 41

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μελέτη αφορά την κατασκευή ενός μοντέρνου σταδίου χωρητικότητας 50.337 θέσεων καθώς και 88 θέσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες. Περιλαμβάνει εξωτερικές θέσεις στάθμευσης 14.225 θέσεων για το κοινό και επιπλέον 244 υπόγειες θέσεις για επισήμους, δημοσιογράφους, τα λεωφορεία των ομάδων και των οχημάτων πρώτης ανάγκης και ασφάλειας. Επίσης το στάδιο θα παρέχει στους επισκέπτες εμπορικούς χώρους, εστιατόρια και σουίτες.

Το στάδιο θα παρέχει όλες τις ανέσεις ενός σύγχρονου σταδίου και θα καλύπτει όλες τις ανάγκες των επισκεπτών

- Θεατής-επισκέπτης : ευκολία στη κίνηση σε όλους τους χώρους του γηπέδου, εύκολη πρόσβαση σε θέσεις στάθμευσης, καθίσματα, χώρους υγιεινής, αναψυκτήρια και κέντρα επικοινωνίας. Επίσης παρέχονται χώροι πολυτελείας με ξεχωριστές θέσεις στάθμευσης, εμπορικά καταστήματα, εστιατόρια με θέα στον αγωνιστικό χώρο και μουσείο. Ο θεατής θα έχει μέγιστη οπτική επαφή με τον αγωνιστικό χώρο σε όποιο σημείο των κερκίδων κάτσει.
- Δημοσιογράφοι : παρέχονται δημοσιογραφικά θεωρία, αίθουσα τύπου, σαλόνι, χώροι χρήσεις ηλεκτρονικών υπολογιστών και διαδικτύου, ιδιωτικές θέσεις σταθμεύσεις, ιδιωτικοί ανελκυστήρες.
- Διοίκηση : παρέχονται γραφεία για να στεγαστούν όλα τα τμήματα που χρειάζονται για να λειτουργήσει ένας σύλλογος.
- Αθλητικές εγκαταστάσεις : τοποθετημένες στο υπόγειο διαθέτουν όλες τις απαιτούμενες εγκαταστάσεις για τους αθλητές και τους λοιπούς συμβαλλόμενους για την προετοιμασία πριν τον αγώνα, όπως αποδυτήρια, χώροι υγιεινής, ντουζιέρες, υδρομασάζ, χώρος προθέρμανσης, δωμάτιο αποθεραπείας, ντόπινγκ κοντρόλ.

- Λειτουργίες γηπέδου : χώρος προσωρινής κράτησης, χώρος ηλεκτρονικής παρακολούθησης, γραφεία συντήρησης.

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με βάση τους κανονισμούς της FIFA.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το στάδιο περισσότερο από κάθε άλλου τύπου κτίριο στην ιστορία, έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει μια πόλη. Ένα στάδιο μπορεί να αναδείξει μια κοινότητα, να της προσφέρει ταυτότητα και να την κάνει επίκεντρο.

Τα στάδια είναι τα πιο προβεβλημένα κτίρια στη ιστορία και έχουν την δύναμη να αλλάξουν τη ζωή των ανθρώπων: αντιπροσωπεύουν την περηφάνια και τις βλέψεις του έθνους. Μπορεί το κόστος τους για να αναγερθούν να είναι ογκώδες, αλλά μπορούν να αποτελέσουν μια πηγή τεράστιων εσόδων. Η βιομηχανία των σπορ αυξάνεται παγκόσμια, τόσο σε δυναμική όσο και οικονομικά, και σύντομα θα αποτελέσει την πρώτη πραγματική παγκόσμια κουλτούρα.

Επομένως το στάδιο θα γίνει το πιο σημαντικό κτίριο που θα μπορούσε μια πόλη να έχει, και αν χρησιμοποιηθεί σωστά, θα αποτελούσε το πιο χρήσιμο πολεοδομικό εργαλείο για μία πόλη.

Στην καθημερινότητα μας οι υλικές ανάγκες εκπληρώνονται. Ότι αγοράζουμε είναι υψηλής ποιότητας και αξιόπιστο. μας έχει δοθεί μία πληθώρα επιλογών, αλλά σαν επακόλουθο όλα τείνουν να γίνονται όμοια. Το αποτέλεσμα είναι στις αναπτυγμένες χώρες ο κόσμος να ψάχνει για κάτι πραγματικό, κάτι μοναδικό. Τα σπορ είναι ένα από τα λίγα πράγματα που έχουμε δημιουργήσει στη κοινωνία μας που δεν είναι αναμενόμενο, ποτέ δεν είναι το ίδιο. Είναι μοναδικό.

Για να καταλάβουμε γιατί τα στάδια έχουν γίνει το επίκεντρο στις ζωές τόσο πολλών ανθρώπων, είναι απαραίτητο να εξετάσουμε τον ρόλο των σπορ στην κοινωνία. Τα σπορ μπαίνουν κατευθείαν στην καρδιά των θεατών -και τηλεθεατών- προκαλώντας παθιασμένα και οπαδικά συναισθήματα. Τα σπορ έχουν χαρακτηριστεί ως πόλεμος χωρίς σκοτωμούς και πολεμικές εκφράσεις

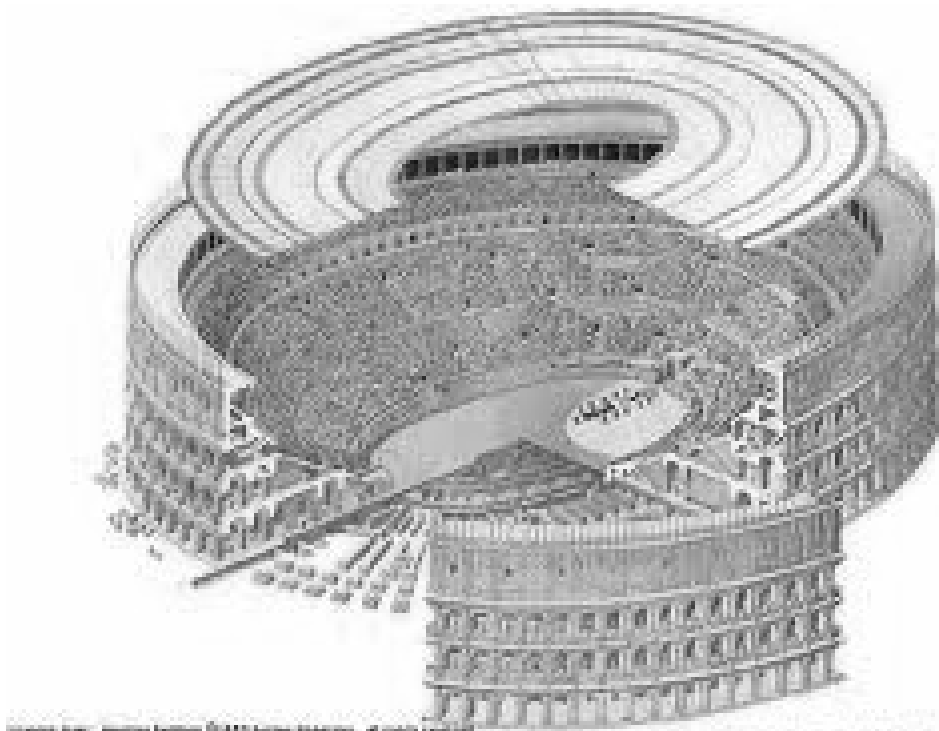
χρησιμοποιούνται, όπως άμυνα, επίθεση, σουτ (στα αγγλικά shoot που επίσης σημαίνει πυροβολώ), νίκη και ήττα. Μέσα στο στάδιο ο αγωνιστικός χώρος τραβάει την προσοχή του κοινού, όπως στις ρωμαϊκές αρένες με τις μονομαχίες.

ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΝΤΕ ΓΕΝΕΩΝ ΣΤΑΔΙΩΝ

Η θεωρία των πέντε γενεών σταδίων αναπτύχθηκε από την μελέτη της εξέλιξης των σταδίων με το πέρασμα του χρόνου. Είναι σημαντικό να καταλάβουμε τι ώθησε την ανάπτυξη των σταδίων τις δυο τελευταίες δεκαετίες, όπως επίσης και μια εκτίμηση για το πως μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της κοινωνίας που υφίστανται.

Οι πρόγονοι των μοντέρνων σταδίων μπορούν να βρεθούν στην αρχαία Ελλάδα και Ρώμη. Η ελληνική μορφή προσδιορίζονταν από το τοπίο, και τα στάδια είτε βρίσκονταν σε κάποια πεδιάδα με τους θεατές να χρησιμοποιούν τη φυσική κλίση για να καθίσουν, είτε χτίζονταν στους πρόποδες κάποιου λόφου με τις θέσεις να σχηματίζονται στη κλίση του λόφου. Ουσιαστικά ενσωματώνονταν στο τοπίο και οι θεατές είχαν μια πανοραμική θέα. Αυτό το μοντέλο χρησιμοποιήθηκε στους Δελφούς, στην Επίδαυρο και την Ολυμπία. Η ρωμαϊκή μορφή ήταν το αντίθετο, και αμφιθέατρα όπως το Κολοσσαίο στη Ρώμη, δέσποζαν στο χώρο. Το ρωμαϊκό στάδιο είχε σχήμα ωσειδές και περικλείονταν από εντυπωσιακές προσόψεις. Η προσοχή του κοινού εστιάζονταν στο εσωτερικό, στην έντονη και συνεχή βία, όπου δεν υπήρχε η ευκαιρία για αναπόληση της φύσης. Ουσιαστικά τα ελληνικά στάδια ήταν εξοχικά, ενώ τα ρωμαϊκά αστικά.

Αυτά τα δυο μοντέλα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην μορφολογία των σταδίων στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Το ελληνικό μοντέλο ταίριαζε σε ένα πιο ήρεμο τύπο αθλητικών γεγονότων, τα οποία κρατούσαν πολλές ώρες ή και μέρες, και γι αυτό προτιμήθηκε για στάδια κρίκετ και πίστες. Το ρωμαϊκό μοντέλο ταίριαζε σε αθλήματα που η διάρκεια τους είναι σχετικά σύντομη και έχουν επιθετική δράση, όπως το ποδόσφαιρο, το ράγκμπι και το αμερικάνικο ποδόσφαιρο. Στάδια για μπέιζμπολ είναι ένα υβρίδιο των δυο μορφών.

Source: <https://www.rome.gov.it>

COLOSSEUM

ΠΡΩΤΗ ΓΕΝΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ

Τα στάδια πρώτης γενιάς ξεκινάνε από το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, στα οποία είχε δοθεί έμφαση στο να φιλοξενούν πολλούς θεατές, με ελάχιστη μέριμνα για την ποιότητα των εγκαταστάσεων και την άνεση των θεατών.

Από τις τελευταίες μέρες της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας μέχρι την βικτωριανή εποχή στην Βρετανία, τα στάδια ως κατηγορία κτιρίου ολίσθαιναν στη λήθη και κανένα αξιοσημείωτο στάδιο δεν οικοδομήθηκε για περίπου 1500 χρόνια. Στην προβιομηχανική Ευρώπη υπήρχαν αθλήματα όπως, κονταρομαχία, ξιφομαχία, τοξοβολία, ιπποδρομίες, πάλη και πυγμαχία με γυμνά χέρια, αλλά καμία από αυτές τις διοργανώσεις δεν ήταν αρκετά μεγάλη ώστε να δικαιολογήσει στάδια ως μόνιμα κτίρια. Συνήθως είχαν προσωρινές κερκίδες για τους ευγενής και το κλήρο. Όλα αυτά άλλαξαν με τον ερχομό της βιομηχανικής επανάστασης. Η κατασκευή αθλητικών τόπων συνάντησης, οι οποίοι αναφέρονται ως πρώτη γενιά σταδίων, απαιτήθηκαν από το μεγάλο όγκο θεατών που προσελκύνθηκαν από τα αθλήματα του ποδοσφαίρου, ράγκμπι, αμερικάνικου ποδοσφαίρου και κρίκετ.

Τα πρώτα στάδια ήταν πολύ απλά και είχαν ελάχιστες ανέσεις. Οι τουαλέτες ήταν στοιχειώδης και μόνο λίγοι προνομιούχοι καθόντουσαν σε χτιστές κερκίδες και είχαν κάλυψη από τα καιρικά φαινόμενα. Η πλειοψηφία των θεατών στέκονταν σε πεζούλια φτιαγμένα συνήθως από μπετόν.

Αυτή η βασική μορφή σταδίων ήταν ο κανόνας στη Βρετανία μέχρι το 1960 αλλά, παρόλο τις απλές εγκαταστάσεις, το πλήθος που προσελκύνθηκε από το ποδόσφαιρο ήταν τεράστιο. Σχεδόν σε όλη τη Βρετανία το ποδόσφαιρο ήταν η μοναδική μορφή διασκέδασης, και έντονη αντιπαλότητα δημιουργήθηκε ανάμεσα σε ομάδες της ίδιας πόλης ή περιοχής. Η κλίμακα των πρώιμων σταδίων ήταν εντυπωσιακή, αλλά στην πλειοψηφία τους στερούνταν από

αρχιτεκτονικά στοιχεία, καθώς αναπτύσσονταν σταδιακά, με εξέδρες να προστίθενται κομμάτι κομμάτι. Ο βασικός στόχος ήταν να φιλοξενούν όσους περισσότερους φιλάθλους μπορούσαν και ελάχιστη αρχιτεκτονική φροντίδα δίνονταν μόνο στις εξωτερικές προσόψεις, καθώς τα στάδια ήταν ιδιόκτητα κτίρια, συνήθως ανάμεσα σε κατοικημένες ή βιομηχανικές περιοχές.

Στην Ευρώπη, πιο πολύ στην Ιταλία και τη Γερμανία, δημιουργήθηκαν κάποια στάδια που σχεδιάστηκαν σαν κέντρο αθλημάτων δημόσιας κατασκευής και απείχαν πολύ από το βρετανικό μοντέλο και ασπάζονταν μοντέρνες αρχιτεκτονικές αρχές.

Το όραμα ενός ανθρώπου -Baron Pierre de Couberti- έφερε επανάσταση στη σημασία των σταδίων. Κατά τη διάρκεια της 5^{ης} επετείου της ένωσης γαλλικών αθλητικών σωματείων το 1982, πρότεινε την αναβίωση των αρχαίων ολυμπιακών αγώνων, αλλά σε μεγαλύτερη κλίμακα. Το 1984 ο de Coubertin ίδρυσε την παγκόσμια ολυμπιακή επιτροπή, και η αποκατάσταση του ολυμπιακού σταδίου στην Αθήνα έγινε από τον αρχιτέκτονα Μεταξά. Το 1986 70.000 θεατές στριμώχτηκαν στο στάδιο για τους πρώτους μοντέρνους ολυμπιακούς αγώνες, και από εκεί το κίνημα των ολυμπιακών αγώνων αυξήθηκε. Τα στάδια που φιλοξένησαν τους πρώτους αγώνες δεν ήταν αξιοσημείωτα μέχρι που προς τιμήν του ιδρυτή των μοντέρνων αγώνων, οι ολυμπιακοί αγώνες φιλοξενήθηκαν στο Παρίσι το 1924 στο εντυπωσιακό Stade de Colombes. Το 1932 οι αγώνες έλαβαν μέρος στο Los Angeles Coliseum, όπου η αρχιτεκτονική προσέγγιση ήταν εμπνευσμένη από ρωμαϊκά στοιχεία, με αποτέλεσμα ένα στάδιο το οποίο ήταν ένα αξιοθέατο στο αστικό τοπίο. Το στάδιο για τους ολυμπιακούς αγώνες του Βερολίνου εξέφραζε τις φιλοδοξίες του Adolf Hitler. Ο αρχιτέκτονας του σχεδίασε ένα στάδιο το οποίο ηθελημένα συμβόλιζε την μονιμότητα, την αφθαρσία και την πολιτική τάξη του τρίτου ράιχ.

Παρόλο την ανάπτυξη και την δημοτικότητα των σπορ σε μορφή διασκέδασης, τα στάδια πρώτης γενιάς ήταν μεγάλα και άβολα με ελάχιστες

ανέσεις. Ενώ τα περισσότερα από αυτά τα στάδια επιβίωσαν μέχρι το 1960, η άφιξη της τηλεόρασης στα σπορ έφερε μια επανεκτίμηση στη καταλληλότητα τους για τους σύγχρονους αγώνες.

Stade de Colombes

Berlin Olympic Stadium

Los Angeles Coliseum

ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΕΝΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ

Η τηλεόραση, η οποία αναπτύχθηκε στη δεκαετία του '30, ξεκίνησε να μεταδίδει αθλητικά γεγονότα στα τέλη του '50. Αμέσως σημειώθηκε τεράστια μείωση στη προσέλευση των οπαδών στα στάδια. Η δεύτερη γενιά σταδίων ήταν η αντίδραση, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην άνεση των θεατών και βελτιώνοντας τις εγκαταστάσεις. Παρόλα αυτά τα στάδια παρέμεναν μεγάλα τσιμεντένια "μπολ" και πολλά από τα στάδια που υπάρχουν ακόμα παραμένουν ως δεύτερης γενιάς στάδια.

Το 1950 η προσέλευση στα ποδοσφαιρικά στάδια στη Βρετανία άρχισε να μειώνεται, καθώς υπήρχε δυσαρέσκεια με τα στάδια, τα οποία ήταν ίδια από το '30. Καθώς η τηλεοπτική κάλυψη βελτιώνονταν και τα στάδια παρέμεναν ίδια, κλιμακώθηκε η μείωση των θεατών στα στάδια και το 1950 η κρατική εργατική επιτροπή περί πνευματικών δικαιωμάτων αποφάσισε η τηλεόραση να αποζημιώσει τις ομάδες για τη μείωση των εσόδων τους.

Το 1960 οι ολυμπιακοί αγώνες μεταδόθηκαν σε όλη την Ευρώπη και στα μέσα της δεκαετίας η τηλεόραση ήταν προσβάσιμη στη πλειοψηφία του βρετανικού πληθυσμού και 27 εκατομμύρια τηλεθεατές παρακολούθησαν τη νίκη της Αγγλίας επί της Δυτικής Γερμανίας το 1966 στο τελικό του παγκοσμίου κυπέλλου. Στις 10 Οκτωβρίου του 1964 η τελετή έναρξης των ολυμπιακών αγώνων του Τόκιο μεταδόθηκε ζωντανά μέσω του δορυφόρου SYNCOM στη Βόρεια Αμερική κάνοντας τη την πρώτη υπερατλαντική μετάδοση.

Παραδόξως, ενώ η τηλεόραση απομάκρυνε τους οπαδούς από τα στάδια, έδωσε την ώθηση να βελτιωθούν τα γερασμένα στάδια. Εκτός του Wembley, κανένα μεγάλο ποδοσφαιρικό στάδιο δε κτίστηκε στη Βρετανία για σχεδόν 50 χρόνια. Τα έσοδα από τα εισιτήρια ήταν η κύρια πηγή εσόδων για τα

ποδοσφαιρικά σωματεία, αλλά δεν ήταν αρκετά για να μαζέψουν τα κεφάλαια ώστε να βελτιώσουν τις εγκαταστάσεις τους. Στα τέλη του '50 η νομοθεσία επέτρεψε τα ποδοσφαιρικά σωματεία να δημιουργήσουν δικές τους στοιχηματικές εταιρίες, το οποίο τους βοήθησε να αναπτύξουν τις εγκαταστάσεις ώστε να αντιμετωπίσουν την δημοτικότητα της τηλεόρασης. Τα βρετανικά στάδια δεύτερης γενιάς στόχευαν να κερδίσουν πίσω τους θεατές στα στάδια, προσφέροντας μεγαλύτερη άνεση με βελτιωμένα καθίσματα και με τη παροχή φαγητού και ποτών.

Επενδύσεις έγιναν έτσι ώστε να διεξάγονται αγώνες ανεξάρτητα από τις καιρικές συνθήκες και σε προβολείς ώστε να γίνονται και οποιαδήποτε ώρα της μέρας.

Στο Γκέτεμποργκ το Nya Ullevi Stadium των Fritz Jaenke και Sten Samuelson ήταν ένα στάδιο μόνο για καθισμένους με οροφή στηριζόμενη από ατσάλινα καλώδια το οποίο σχεδιάστηκε για το παγκόσμιο κύπελλο του 1958. Αυτό το στάδιο επέφερε αλλαγές οι οποίες σταδιακά διείσδυσαν στη Βρετανία μαζί με ριζοσπαστικές μεθόδους στην αρχιτεκτονική των ολυμπιακών αγώνων.

Wembley Stadium

Nya Ullevi Stadium

ΤΡΙΤΗ ΓΕΝΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ

Όταν ο Walt Disney ανακοίνωσε την δημιουργία της Disneyland το 1955, άλλαξε τα δεδομένα στην οικογενειακή διασκέδαση. Δημιουργώντας το θεματικό πάρκο ο Disney έφερε την επαναστατική ιδέα ότι τα κέντρα διασκέδασης έπρεπε να προσελκύουν όλη την οικογένεια, δηλαδή να προσφέρουν ασφάλεια, πολλές δραστηριότητες και ποικιλία χώρων εστίασης.

Από τη άλλη πλευρά τα σπορ εκείνη την εποχή ήταν σχεδόν αποκλειστικά αντρική υπόθεση. Η πεζοπορία προς το γήπεδο ήταν σημαντικό κομμάτι της τελετουργίας πριν από το ματς και μαζί με άλλες δραστηριότητες ισχυροποιούσε τους δεσμούς της ανδρικής φιλίας – η οικογένεια και οι γυναίκες δεν είχαν θέση εκεί. Όμως στα μέσα του '70 οι σχεδιαστές σκέφτηκαν πως για να μπορέσουν τα στάδια να ανταγωνιστούν τα θεματικά πάρκα και άλλες εγκαταστάσεις, δεν θα έπρεπε να είναι μόνο καθαρά, ασφαλή και άνετα, αλλά θα έπρεπε να προσφέρουν στους επισκέπτες της πληροφορίες που θα μπορούσαν να πάρουν από την τηλεόραση αν έμεναν σπίτι τους.

Τα νέα στάδια έπρεπε να ανταποκριθούν στη πρόκληση της εμπειρίας που πρόσφερε η Disneyland και τη γοητεία των εμπορικών κέντρων. Η Disneyland πρόσφερε καθαρές τουαλέτες και μια μεγάλη ποικιλία χώρων εστίασης, μαζί με ξενοδοχεία τεσσάρων αστέρων και υψηλό επίπεδο μέσων μεταφοράς. Ο στόχος ήταν η προσέλκυση της οικογένειας και τα στάδια αναγκάστηκαν να προσφέρουν ανάλογες ανέσεις. Αυτό ήταν το ερέθισμα για τη δημιουργία σταδίων τρίτης γενιάς.

Μαζί με τη παροχή καλύτερων εγκαταστάσεων ήταν αναγκαία και η βελτίωση της ασφάλειας. Αρκετές τραγωδίες το '70 και το '80 ανάγκασαν τις ποδοσφαιρικές ομοσπονδίες να βελτιώσουν την ασφάλεια και να αναθεωρήσουν τα πρωτόκολλα της. Επίσης εκείνη την εποχή σοβαρό πρόβλημα ήταν η έξαρση

του χουλιγκανισμού. Πολλές αιτίες δόθηκαν για την ανάλυση της βίας, πολλοί πιστεύουν πως ήταν αντίδραση στην εμπορευματοποίηση του αθλήματος που αποξένωσε μία ήδη στερημένη κοινωνιο-οικονομική ομάδα από ένα θέαμα που τους παρείχε το λόγο ύπαρξης τους, ενώ άλλοι εξήγησαν το φαινόμενο ως ένα κώδικα συμπεριφοράς από φτωχότερα στρώματα της κοινωνίας, που έδιναν μεγάλη σημασία στη συγγένεια, την επικράτεια, την επικράτηση των ανδρών και την ακραία επίδειξη ανδρισμού.

Το τελειωτικό χτύπημα στη Βρετανία ήρθε στις 15 Απριλίου του 1989 όταν 96 οπαδοί της Liverpool σκοτώθηκαν στο Hillsborough Stadium του Sheffield, το οποίο προκλήθηκε από το τραγικό σφάλμα της αστυνομίας να ανοίξει μια θύρα για να μπουν 4.000 αργοπορημένοι οπαδοί, με αποτέλεσμα να ποδοπατηθούν εκατοντάδες οπαδοί που βρίσκονταν ήδη μέσα. Η αναφορά του Lord Justice Taylor για τους θανάτους στο Hillsborough δημοσιοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1990 και πρότεινε καινούργιους κανόνες ασφαλείας και παρουσίασε για πρώτη φορά την ιδέα για γήπεδο μόνο καθήμενων. Σε μικρό χρονικό διάστημα, έγινε υποχρεωτικό για όλους να κάθονται σε μεγάλους ποδοσφαιρικούς αγώνες, πράγμα το οποίο βοήθησε και την καταπολέμηση του χουλιγκανισμού, τουλάχιστον μέσα στο στάδιο.

Τα στάδια τρίτης γενιάς προέκυψαν στις αρχές του '90, αναπτύσσοντας πιο φιλικά στάδια για να δελεάσουν τις οικογένειες. Τα σπορ ήταν το επίκεντρο, αλλά όχι η μόνη ατραξιόν και η βασική πηγή εσόδων για τα σωματεία άλλαξε από τα εισιτήρια στα τηλεοπτικά δικαιώματα και το εμπόριο. Το σωματείο της Arsenal έχτισε μια κερκίδα 12.500 ατόμων στο γήπεδο της το Highbury, η οποία έθεσε νέα στάνταρ στην ποιότητα των εγκαταστάσεων, με μπαρ, υπηρεσίες φαγητού και μπουτίκ. Αλλά αν η Arsenal έδειξε το δρόμο για την ποιότητα των σταδίων, το Alfred McAlpine Stadium στο Huddersfield το έκανε για τη μορφή των σταδίων.

Highbury Stadium

Alfred Mcalpine Stadium

ΤΕΤΑΡΤΗ ΓΕΝΙΑ ΣΤΑΔΙΩΝ

Έγινε ξεκάθαρο ότι για να είναι τα στάδια κερδοφόρα έρεπε ο σχεδιασμός, το κεφάλαιο και η διαχείριση να ενοποιηθούν. Τα στάδια δεν πρέπει να βαραίνουν το προϋπολογισμό της πόλης. Μια νέα εποχή ανέτελλε, της οποίας το Tesla Dome της Melbourne είναι ένα κλασικό παράδειγμα. Αυτό είναι ένα πραγματικό στάδιο τέταρτης γενιάς, με ανοιγόμενη οροφή, μετακινούμενες κερκίδες και υπόγειο παρκινγκ κάτω από τον αγωνιστικό χώρο. Αυτό είναι ένα σχέδιο για τη πόλη του μέλλοντος.

Αν η τηλεόραση ήταν ο κινητήριος μοχλός για την εξέλιξη των σταδίων δεύτερης γενιάς τη δεκαετία του '60, τα λεφτά τα οποία επέφερε η τηλεόραση ήταν ο καταλύτης για τις περαιτέρω αλλαγές στη μορφολογία των σταδίων. Η ψηφιακή τηλεόραση, δορυφορικές τηλεπικοινωνίες και το διαδίκτυο είναι οι κύριοι αρωγοί των τετάρτης γενιάς σταδίων.

Τα τέταρτης γενιάς στάδια είναι αποτέλεσμα των απαιτήσεων της δορυφορικής τηλεόρασης. Ένας ποδοσφαιρικός αγώνας 90 λεπτών έχει εμπορευτεί έτσι ώστε να αποτελεί ένα πρόγραμμα μόνος του, με τηλεσχολιασμό, ριπλέι και κριτική μετά το ματς. Οι εξελίξεις στη δορυφορική τηλεόραση και στη ψηφιακή εγγραφή έχουν συνδυαστεί ώστε να προβάλουν μία εντυπωσιακή παραγωγή στις οθόνες, οι οποίες παραδόξως δεν έχουν επηρεάσει τη προσέλευση οπαδών στα γήπεδα. Ο αυξανόμενος αριθμός ζωντανών αγώνων στη Βρετανία συνδυάστηκε με τη σταθερή άνοδο του αριθμού των οπαδών στα γήπεδα τα τελευταία δέκα χρόνια. Ένα αθλητικό γεγονός θεωρείτε ως μία κοινωνική δραστηριότητα με συγκεκριμένες τελετουργίες, η οποία δε μπορεί να αντικατασταθεί από το τηλεοπτικό προϊόν, ακόμα και αν αυτό βιώνεται σε ένα μπαρ ή μία παμπ.

Η δορυφορική τηλεόραση είχε μεγάλες απαιτήσεις από τους σχεδιαστές σταδίων τέταρτης γενιάς. Το στάδιο είναι το φόντο της τηλεοπτικής μετάδοσης και τα βέλτιστα επίπεδα φωτισμού είναι απαιτούμενα για υψηλής ευκρίνειας μετάδοση. Με αυτά τα επίπεδα φωτισμού, αγώνες μπορούν να πραγματοποιούνται οποιαδήποτε ώρα, μέρα ή νύχτα και σημαντικότερο μπορούν να συμπεριληφθούν σε επικερδή τηλεοπτικά προγράμματα. Η απεικόνιση του γηπέδου στην οθόνη είναι σημαντική για τη τηλεοπτική κάλυψη, καθώς ένα γεμάτο στάδιο 40.000 θέσεων έχει καλύτερη ατμόσφαιρα από ένα μισογεμάτο στάδιο 80.000 θέσεων. Η ακουστική και η συμμετοχή των θεατών έχει γίνει ένας σημαντικός παράγοντας στη σχεδίαση του σταδίου. Κατά ένα περίεργο τρόπο τα σπορ έχουν κάνει ένα ολόκληρο κύκλο. Στα πρώτης γενιάς στάδια οι οπαδοί και οι θεατές ήταν σε απόσταση αναπνοής, αλλά τα πολυχρηστικά στάδια τους απομάκρυναν, καθώς τους χώρισε ο υποχρεωτικός στίβος για τους ολυμπιακούς αγώνες. Τώρα βλέπουμε τη τάση να ξανασιμίζουν το θεατή με το σπορ.

Τα στάδια έχουν ωριμάσει. Εξελίχθηκαν σε κτίρια που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως καταλύτες για τη στρατηγική και σχεδιαστική ανάπτυξη των πόλεων του 21^{ου} αιώνα. Τα στάδια έχουν γίνει ηχηρά σύμβολα της κουλτούρας, των φιλοδοξιών και μερικές φορές των αποτυχιών μας. Πρέπει να μάθουμε να τα χρησιμοποιούμε σοφά και πως να αντλήσουμε το μέγιστο των δυνατοτήτων τους.

Tesla Dome Stadium

ΠΕΜΠΤΗΣ ΓΕΝΙΑΣ ΣΤΑΔΙΑ

Κάθε γενιά σταδίων ανέβαζε το πήχη, προσθέτοντας εξελιγμένες εγκαταστάσεις και καινούργια επίπεδα επιτήδευσης. Τώρα στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, μια καινούργια προοπτική αναδείχθηκε, η ικανότητα ενός σταδίου να διαμορφώσει μοντέρνες πόλεις ή να αναγεννήσει παρηκμασμένες περιοχές παλαιών πόλεων. Η τυπολογία ενός σταδίου μπορεί να παρέχει όλα τα στοιχεία που χρειάζονται για να συσσωρευτεί μια σημαντική μάζα ικανή να στηρίξει μία πόλη, δηλαδή οικιστικά, εμπορικά, ψυχαγωγικά και μεταφορικά στοιχεία που θα οδηγήσουν τη πόλη να ευδοκιμήσει.

Το αποφασιστικό στοιχείο για τη σχεδίαση σταδίων στον 21^ο αιώνα είναι η προοπτική της αστικής αναγέννησης. Τα στάδια πέμπτης γενιάς είναι λιγότερο απτό δείγμα αρχιτεκτονικής από ότι στις άλλες τέσσερις γενιές, αλλά θα αναγνωρίζεται και θα κατηγοριοποιείται από τη παγκόσμια προβολή του και των προοπτικών αναγέννησης.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΑΔΙΟΥ

ΕΠΙΠΕΔΟ 01 (ΣΤΑΘΜΗ -18.20 μ.)

Στο πρώτο επίπεδο στεγάζονται τα αποδυτήρια των ποδοσφαιριστών και των διαιτητών μαζί με τα απαραίτητα ιατρεία, το ντόπινγκ κοντρόλ και γραφεία παρατηρητών. Επίσης υπάρχουν γραφεία συντήρησης, αίθουσα παρακολούθησης και χώρος προσωρινής κράτησης για τυχόν ταραξίες.

Σε αυτό το επίπεδο βρίσκεται ο χώρος στάθμευσης των V.I.P., των δημοσιογράφων, των λεωφορείων των ομάδων και των οχημάτων ασφαλείας (πυροσβεστικά, ασθενοφόρα).

Η είσοδος των οχημάτων γίνεται από μια ράμπα στη δυτική πλευρά που ενώνει το επίπεδο (-18.20 μ.) με το περιβάλλον χώρο του γηπέδου (0.00 μ.). Το επίπεδο επικοινωνεί με τον αγωνιστικό χώρο με δύο ράμπες (ανατολικά και δυτικά εναλλάξ) για την προσέλευση οχημάτων και με μία σκάλα στο κέντρο της κάτοψης για τους αθλητές και τους υπόλοιπους συμβαλλόμενους του αγώνα. Ο χώρος στάθμευσης του επιπέδου επικοινωνεί με τα άλλα επίπεδα με οχτώ ανελκυστήρες και δύο εξόδους κινδύνου. Επίσης τα αποδυτήρια επικοινωνούν με το τρίτο επίπεδο μέσω ενός ανελκυστήρα.

Από το πρώτο επίπεδο διέρχονται τα οχήματα για να προσεγγίσουν το χώρο στάθμευσης του δεύτερου επιπέδου μέσω μιας ράμπας που τα ενώνει (από -18.20 μ. σε -10.80 μ.).

ΕΠΙΠΕΔΟ 02 (ΣΤΑΘΜΗ -10.80 μ.)

Στο δεύτερο επίπεδο στεγάζεται ο χώρος στάθμευσης για τους κατόχους εισιτηρίων της κερκίδας των επισήμων.

Η επικοινωνία των οχημάτων γίνεται από μία ράμπα που διέρχεται από το πρώτο επίπεδο και των ανθρώπων από οχτώ ανελκυστήρες και δύο εξόδων κινδύνου.

ΤΡΙΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΣΤΑΘΜΗ -5.40 μ.)

Στο τρίτο επίπεδο βρίσκονται η αίθουσα τύπου, το αθλητικό μουσείο και τέσσερα ανεξάρτητα εστιατόρια.

Η μετάβαση των δημοσιογράφων στην αίθουσα τύπου γίνεται από δύο ανελκυστήρες και από τη μία έξοδο κινδύνου, ενώ υπάρχει και ένας ανελκυστήρας για τους προπονητές και τους παίκτες που επικοινωνεί με τα αποδυτήρια.

Η είσοδος στο αθλητικό μουσείο μπορεί να γίνει από οχτώ ανελκυστήρες και από την ανατολική έξοδο κινδύνου.

Το κάθε εστιατόριο επικοινωνεί με το αντίστοιχο του στο τέταρτο επίπεδο (0.00 μ.) μέσω δύο ανελκυστήρων και δύο κλιμάκων.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΣΤΑΘΜΗ 0.00 μ.)

Από το τέταρτο επίπεδο γίνεται η είσοδος όλων των θεατών και στο άνω και στο κάτω διάζωμα.

Αναλυτικά για το κάτω διάζωμα υπάρχουν δεκαέξι θύρες για τη διέλευση των οπαδών. Σε κάθε μια από τις θύρες υπάρχουν καντίνες, χώροι υγιεινής και τηλεφωνικοί θάλαμοι δεξιά και αριστερά εναλλάξ.

Έχει προβλεφθεί στις νότιες θύρες η διέλευση και τοποθέτηση Α.Μ.Ε.Α. με τους απαραίτητους ειδικούς χώρους υγιεινής.

Η διέλευση στο άνω διάζωμα γίνεται από δεκαέξι κλίμακες που καταλήγουν στο πέμπτο διάζωμα (+5.00 μ.).

Στη νότια κάτοψη υπάρχουν τέσσερις ανελκυστήρες που επικοινωνούν με τα υπόλοιπα επίπεδα.

Περιμετρικά του σταδίου υπάρχουν είκοσι εμπορικά καταστήματα και τέσσερα εστιατόρια. Κάθε εστιατόριο επικοινωνεί με ένα αντίστοιχο του στο τρίτο επίπεδο μέσω δύο ανελκυστήρων και δύο κλιμάκων.

ΠΕΜΠΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (+5.00 μ.)

Στο πέμπτο επίπεδο γίνεται η διέλευση των θεατών του άνω διαζώματος και στεγάζονται τα γραφεία του συλλόγου.

Στο άνω διάζωμα υπάρχουν δεκαέξι θύρες που συνδέονται με ανάλογες κλίμακες, από τις οποίες γίνεται η διέλευση από το τέταρτο επίπεδο. Όπως και στο τέταρτο επίπεδο έτσι και εδώ δεξιά και αριστερά εναλλάξ σε κάθε θύρα υπάρχουν καντίνες, χώροι υγιεινής και τηλεφωνικοί θάλαμοι.

Τα γραφεία επικοινωνούν με τα υπόλοιπα επίπεδα μέσω δύο ανελκυστήρων και των δύο εξόδων κινδύνου.

ΕΚΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (+12.20 μ.)

Σε αυτό το επίπεδο βρίσκονται το σαλόνι των δημοσιογράφων, το οποίο επικοινωνεί με τα υπόλοιπα επίπεδα μέσω τριών ανελκυστήρων και της δυτικής εξόδου κινδύνου, και το σαλόνι των V.I.P., το οποίο επικοινωνεί μέσω εννιά ανελκυστήρων και της ανατολικής εξόδου κινδύνου.

Από το σαλόνι των δημοσιογράφων μέσω μιας θύρας γίνεται η διέλευση προς τα δημοσιογραφικά θεωρία και από το σαλόνι των V.I.P. προς τη κερκίδα των επισήμων.

ΕΒΔΟΜΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (+16.30 μ.)

Στο έβδομο επίπεδο βρίσκονται έντεκα σουίτες, στις οποίες η προσέλευση γίνεται από δώδεκα ανελκυστήρες και από τις δύο εξόδους κινδύνου.

ΜΟΡΦΗ ΚΤΙΡΙΟΥ

Το στάδιο αποτελείται από δύο μέρη, τα οποία είναι ξεχωριστά, το κυρίως κτίριο με τις κερκίδες και το στέγαστρο.

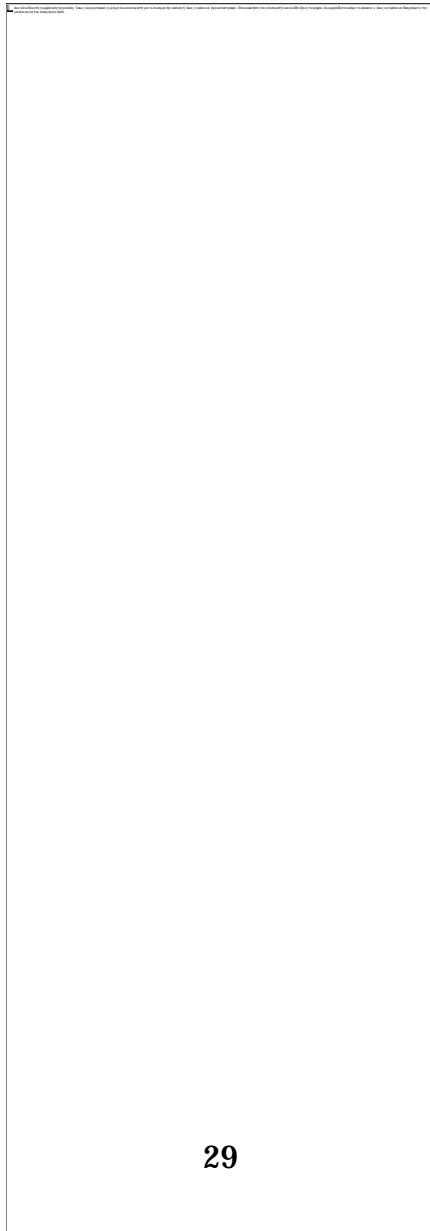
Το κυρίως κτίριο έχει στη κάτοψη του οχταγωνικό σχήμα και χωρίζεται σε δύο μέρη, το κάτω διάζωμα το οποίο είναι κάτω από τη στάθμη του εδάφους και το άνω διάζωμα. Ο φέρων οργανισμός του κτιρίου είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα, ενώ οι εσωτερικοί διαχωριστικοί και εξωτερικοί τοίχοι είναι από τσιμεντοσανίδες 0.10 μ. και 0.20 μ. αντίστοιχα. Η πρόσοψη του κτιρίου στη νότια πλευρά της κάτοψης είναι καλυμμένη από υαλοπετάσματα.

Το στέγαστρο έχει ελλειψοειδής μορφή και ο σκελετός είναι μεταλλική κατασκευή μεγάλης διατομής. Τα ανοίγματα έχουν καλυφθεί με πολυκαρβονικά φύλλα και περιμετρικά του στεγάστρου υπάρχουν ανά πέντε μέτρα κατασκευές από διάφανο πλαστικό τύπου E.T.F.E. με φωτεινές πηγές που αλλάζουν χρώματα.

ΣΧΕΔΙΑ

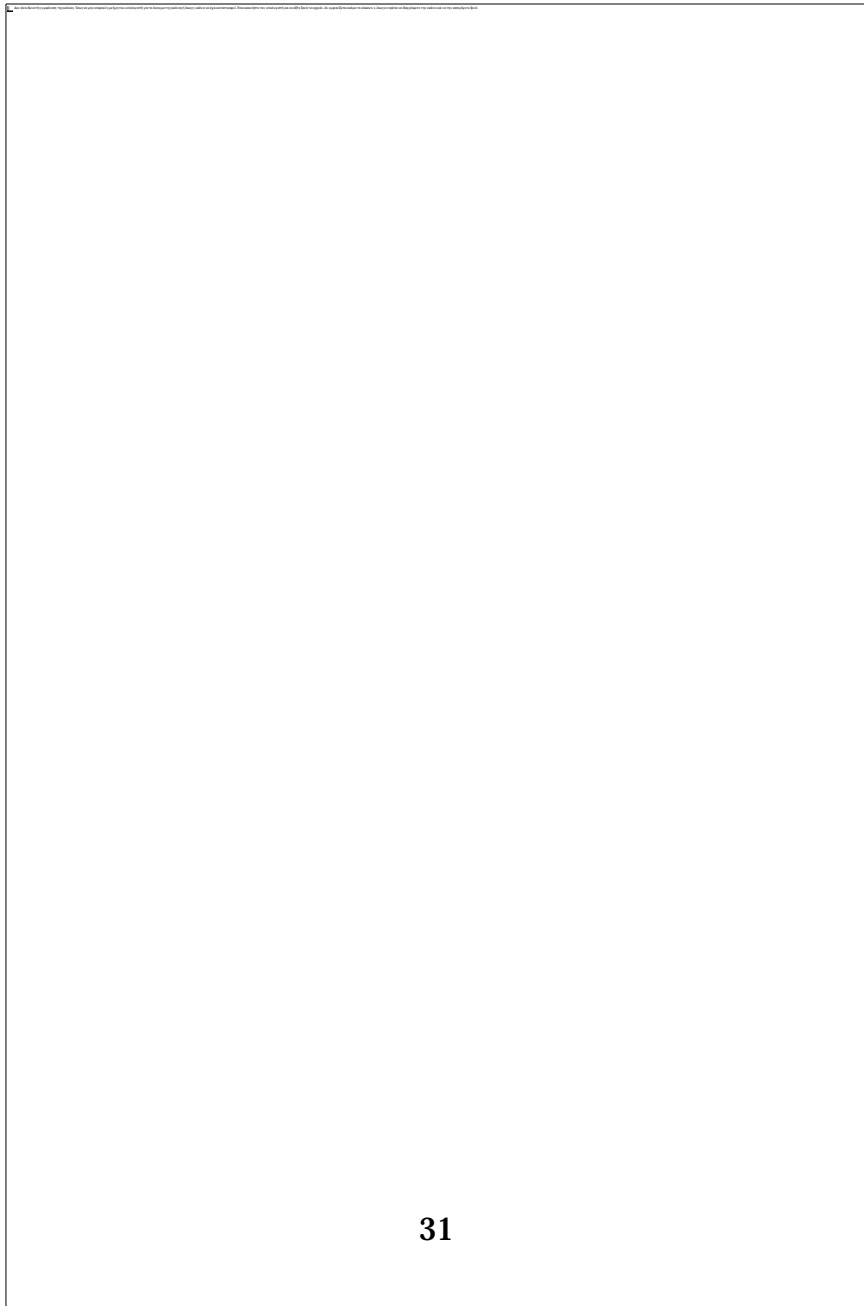
ΚΑΤΟΨΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΠΡΩΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΤΡΙΤΟΥ ΕΠΠΕΔΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΠΕΜΠΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΕΚΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΕΒΔΟΜΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

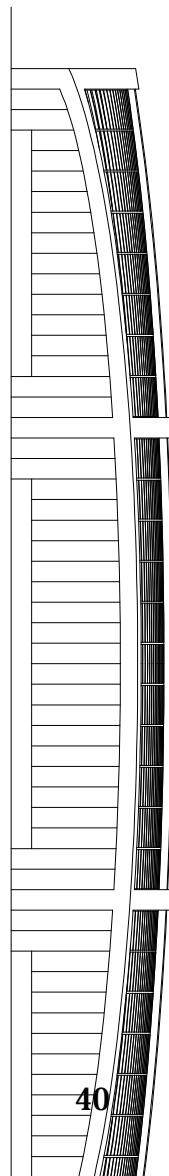

ΚΑΤΟΨΗ ΚΕΡΚΙΔΩΝ

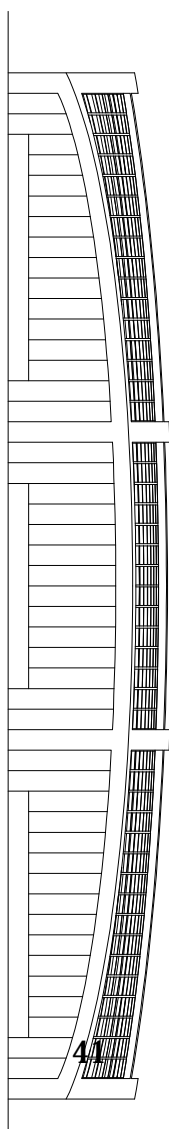
ΤΟΜΗ Α-Α'

TOMH B-B'

ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **The stadium, arcitecture for the new global culture. Rod Sheard**
- **Stadia, a design and development guide. Geraint John, Rod Sheard & Ben Vickey**
- **Footbal Stadiums, technical recommendations and requirements. FIFA**
- **Οικοδομική και Αρχιτεκτονική Σύνθεση. Neufert**